

Jus Canonicum Practice Explicatum

Seu Decisiones Casuum Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos,
& ad Consuetum Referendi Modum accommodatæ

Complectens dimidiam Decretalium Partem, videlicet nonaginta duos
Titulos, nimirum usque ad Titulum XX. Libri de Feudis exclusivè

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1728

Quæst. I. An non detur remedium nullitatis contra sententiam Judicis, qui
testem, quem Pars vult producere, non audit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62305](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62305)

predictam legem suis Sponsalibus unquam fuisse adjectam; quapropter, licet Leoninus identidem provocârit ad tellem locupletissimum, sacerdotem quemdam, eumque audiri rogât, nihilominus illo non audito Judex, nempe Consistorium, condemnavit Leoninum ad implenda Sponsalia. Le-

oninus, ut ut plurimum hac sententia se gravatum senserit, ab ea tamen non appellavit, nunc verò neglectæ appellationis pœnitens, cùm Sponsalibus nulla ratione stare velit, impugnare sententiam velut nullam cogitat, &

QUÆRIT,

An non detur remedium nullitatis contra sententiam Judicis, qui testem idoneum, quem Pars vult producere, non audit?

Judicem, qui in Processu, etiam Summario, non admittit necessarias probationes, pronuntiare nulliter, consequenter locum dari remedio nullitatis, colligitur I. Ex Clem. sepe contigit 2. de V. S. ubi sic dicitur: non sic tamen Judex litem abbreviet, quin probationes necessariae, & defensiones legitima admittantur: atqui productio testis in nostro casu fuit probatio necessaria ex parte Leonini: ergo. II. Ex pr. Inst. de Off. Jud. l. fin. C. de Veteri Jure enuci. l. fin. C. si cont. Jus. & can. dicenti v. omnes Judices caus. 25. q. 2. can. Judices caus. 2. q. 7. ubi omnes Judices jubentur pronuntiare secundum leges, ita ut alter lata sententia sit infirma, nec appellatione indigeat. Vantius de Nullitate, tit. an qualibet sententia n. 2. Atqui Leges jubent audiri testes, & admitti probationes. l. 2. 3. ff. & Nov. 90. de Testib. ergo. III. Ex natura & substantiali Ordine Judicii, ad quem

pertinet accurata causæ cognitio & examinatio, ita ut sine prævia tali cognitione sententia sit nulla, ut inquit Bartol. & alii DD. in l. prolatam versic. fin. C. de sentent. & interloc. facit quoque text. in l. si Judex. & l. fin. C. Comminationes. item in can. summo-pere caus. 11. q. 3. & c. cùm ex litteris de in integr. restit. Vantius tit. de Nullitate ex Defectu Processus n. 36. sed hæc sententia non audito teste est lata sine accurata cognitione causæ: ergo. IV. Parte non audita pronuntiat nulliter juxta omnes, & Juris Naturalis præscriptum, quod exigit Reo concedi defensionem, nemini denegandam. l. defensionis C. de Jure fisci lib. 10. c. cùm olim de sent. & re jud. & Clem. Pastoralis §. caterim eod. Unde & nulla communiter esse dicitur sententia, quam fert Judex lectis tantum Actis unius Partis: ergo etiam, si Judex tantum unius probationem vel defensionem audiat, non

T

verò

verò alterius Partis, uti contigit hîc, ubi Judex, licet audiverit Leoninum, tamen non satis eum audivit, non admittens necessariam ejus probationem, quam voluit facere per productionem testis omni exceptione majoris, credens interim alteri Parti, ac plus æquò deferens assertis, vel potius meris negationibus illius. Ita quidem pro Leonino, si in facti specie verum retulit, de quo dubito, non improbabilius discurritur. Nihilominus tamen

Quamvis speciosa hæc sint, & minimè contemnenda, magis tamen in contrarium propendo, & tenendum cenfeo, præcisè ob negatam testis, ad quem se refert Pars litigans, productionem non reddi irritam sententiam, sed tantum iniquam. Inclinat me ad hoc dicendum I. Quòd juxta magis communem sententiam probationes de sui natura non sint de substantia Judicii, seu de Ordine & forma Substantiali Judicii, licet sint ad bene esse Judicii, media causæ, & de Ordine Justitiæ, ita utiis non sufficienter habitis lata sententia sit iniqua, ut docent Bald. Angel. & alii in *l. prolatam cit.* ergo. II. Textus in *l. qui accusare C. de Edendo*, ubi habetur, quòd in favorem Rei, Actore etiam aliquid probante, licet Reus nihil præstet, sententia proferri possit. Concordat *c. afferte de præsumpt.* Latè Felin. in *c. Sanctæ Mariæ de constit. colum. 11. versic. similiter & fortius.* Glossa quidem tenet oppositum, casu quo Judex noluisse probationes recipere, uti hîc fecit, sed glossæ o-

pinio procedere potest, quando à denegata admissione probationum Pars præfens appellavit, ut concludunt Felin. & alii in *d. c.* per textum in *l. Agentarius §. cum autem v. si non probabit ff. de Edendo.* Capicius, Vantius tit. de Nullitate ex defectu processus n. 39. Atqui Leoninus non appellavit à denegata admissione testis. Dicitur unus testis, licet omni exceptione major, quamvis fuisset admissus, tamen non plenè probasset se solo; ergo non apparet, quare sententia in favorem alterius partis, quæ per oppositam exceptionem Leonini facta est Rea quoad hoc punctum, lata non potuerit subsistere, cum subsistat, licet actor aliquid probet, hic autem tantum aliquid potuisset probare. Sibi imputet Leoninus, quòd non appellando confirmavit sententiam, & parere necesse habeat. *l. fin. C. de jure que sine certa & c. l. ab eo. C. quando & quando. l. 1. C. de Postulando.* Rursum III. Text. in *c. dilectus filius 29. de Rescr. & c. constitutus de Testib.* ex quibus locis colligitur, quòd si Judex Partis defensionem non admittat, & Pars à denegatione non appellet, sententia valeat. IV. Dilectus Juris, talem sententiam irritantis. Sicut enim ex eo, quòd in Jure proditum non sit remedium nullitatis pro casu, quo petuntur quidem dilationes à Parte, à Judice verò denegantur, & non obstante petitione proferatur sententia, hæc habetur pro valida. per *c. 1. de dilat.* Vantius lo. cit. n. 42. cum dilationes (sicut & probatio-

bationes) non sint de forma substantiali & Ordine Judicii, sed tantum media causæ, & jus Partis. V. Communis doctrina, qua dicitur invalida quidem sententia, quæ est lata contra *Jus Constitutionis*, seu contra leges claras, aut consuetudines. *l. 2. C. quando provocare non est necesse. c. 1. de sent.* non verò illa, quæ tantum est contra *Jus Partis*, hæc enim tantum dicitur esse iniqua: atqui negare productionem testis, vel alterius probationis, uti negare dilationem parti petenti, non est contra clarum *Jus constitutionis*; cum nulla Lex ad Ordinem & formam substantialem Judicii, vel ad valorem sententiæ, id clarè requiratur: sed est tantum contra *Jus partis*, justè petentis audiri testem &c. ergo. VI. Præsumptio Juris, quæ stat pro Judice & sententia, postquam hæc transit in rem judicatam; tunc enim, si sententia præsentem, vel saltem citata Parte ac non reclamante, est lata, præsumitur ritè & validè lata, text. & DD. in *c. bona 2. de Elect. c. sicut 16. de sent. & re jud.* Et est communis teste Alex. *l. 2. Conf. 22. & l. 7. conf. 25. Panormit. l. 2. conf. 17.* Præsertim cum in dubio semper præsumendum pro valore actûs, ut magis sustineatur, quàm ut pereat. *l. quoties ff. de reb. dub. l. quando ff. de leg. 1.* Denique VII. Praxis summorum tribunalium, Curia Romanæ nimirum & Camera Imperialis, ubi nulla ferè nullitas attenditur, quàm illa, quæ inducitur per incompetentiam Judicis, omisam citationem Rei,

& falsum Procuratorem; non verò illa, quæ ex defectu solennitatum processûs oriuntur: minus ergo pro sententia nulla erit habenda, ubi omisâ est tantum probatio aliqua.

Opposita commodam admittunt solutionem, dum respondetur Ad I. Juxta *d. Clem.* admitti quidem debent probationes necessariæ, ut sententia sit justa, non tamen ut sit valida, quia textus nullam habet clausulam irritantem. Ad II. Ex illis Juribus probatur quidem, quòd sententia sit nulla, quæ pronuntiatur contra *Jus aliquod Constitutionis*, vel contra *Jus sententiam irritans*, non verò, quæ contra *Jus Partis*: si Judex non admisit probationem petita pronuntiet contra Partem, tantum pronuntiat contra *Jus Partis & merita causæ*; quod quidem *Jura prohibent*, non tamen propterea irritant sententiam, ut habet communis Interpretum. Ad III. Aliqua causæ cognitio, præsertim illa, quæ acq uiritur per hoc, quòd Pars citata audiatur, est quidem de Ordine substantiali Judicii, ita ut eâ omisâ pronuntietur nulliter, non tamen omnino cognitio, præsertim quæ acquiri posset per hoc, quòd audiatur testis, quem Pars vult producere, saltem si Pars non appellet, sed patiatu r testem non audiri. Vantius *n. 36. cit. cum Baldo & Alex. item n. 42. citans l. in causa s. causa cognita ff. de Minor.* Ad IV. ferè est eadem responsio: si Judex omnino non citaret Partem, vel eam non audiret, vel unius tantum Acta legeret, nulliter quidem proferret

ret sententiam; non tamen, si audiatur Partem citatam, & præsentem, non verò ipsius testem, vel alias probationes, quæ tantum sunt media causæ, non de ordine & forma substantiali Judicii. Tali enim casu non quidem sufficienter audiret Partem, atque ideo sententia foret iniqua, hæc tamen non satis probatur esse invalida,

saltem ubi de hac Judicis iniquitate non aperte & manifestè constat; cum pro ipso stet præsumptio Juris, quòd legitime processerit, & testem ex justa causa non admiserit. c. 10. in f. de sent. & re jud. Cum igitur ex remedio nullitatis illatum sibi gravamen per Confistorii sententiam declinare vix sperare possit,

QUERIT LEONINUS ITERUM,

An ergo nullum sibi supersit remedium, & quale, quo contra adversam sibi sententiam Confistorii se juvare valeat?

Videtur duplex Leonino remedium superesse, & quidem I. Restitutio-
nem in integrum, & quidem si minorennis, seu 25. annis minor fuisset tempore sententiæ, certò & sine controversia ex *Edicto minorum*, si probet læsionem, uti facile poterit. l. 42. ff. de minor. l. 1. 2. §. t. t. c. si adversus rem jud. Afflict. decis. 175. Gales. de restit. in integr. c. 2. n. 323. seqq. Si verò jam majorennis fuit, ex *Edicto majorum* scilicet ex generali clausula Prætoris in l. 1. ff. ex quib. caus. major. ibi: si qua alia mihi justa causa esse videbitur, in integrum restituam. Idem repetitur in l. 26. §. 9. ff. eod. & additur, ut quotiens æquitas restitutionem suggerit, ad hanc clausulam erit descendendum: ergo, quotiescunque justa causa vel æquitas reperitur, restitutio in integrum peti & dari potest ex vi dictæ clausulæ generalis, non quidem ut remedium extraordinarium, sicut ex-

teræ restitutiones, sed ut subsidiarium, ut communiter concludunt Doctores apud Galesium tract. de restit. in integr. c. 8. n. 180. quoadcunque nimirum deficit remedium ordinarium, & læsus aliter à damno resurgere nequit, atqui in præsentem negotio justa reperitur causa, se tenens ex parte Judicis, qui imploratus non admisit productionem testis, approbata in d. l. 26. ff. §. 4. l. 1. cit. §. 1. v. sive cui per Magistratum. Gales. à n. 375. Et læsio, quam sentit Leoninus ex sententia ipsam adstringente ad Matrimonium, gravis omnino, satisque notoria, ac propterea denegatam testis auditionem &c. iniqua est, nec alio remedio aufertibilis, cum appellatio eidem non amplius detur: ergo &c. Præsertim cum pro justa causa communiter habeatur bonum jus, quòd habet pars petens restitutionem in negotio principali, item sententiæ injustitia, etiam non notoria.